

Aqqalu C. Jerimiassen
Atassut

EM 2020/82
21. Oktober 2020

Sullualuup siunissami aqqusaalutarineqariartuaarnissaa sillimaffigalugu, sapinngisamillu annertunerpaamik periarfissaasinnaasunik atorluaanissaq siunertaralugu nunatsinni international frihavnimik sanaartortoqarlunilu pilersitsisoqassappatsuut pitsaaqutaallutillu ajoqutaasinnaanersut Naalakkersuisut nassuiaasiornissaat pillugu Inatsisartut aalajangiiffissaattut siunnersuut. Nassuiaat UKA 2021-mut naammassineqassaaq.

(Atassut Inatsisartutgruppe)

Inuit nunarsuarmi ikiliartunngivipput, nunarsuullu sinneranut nioqqtissanik assartuinikkut oqinnerpaamik, qaninnerpaamik, orsussamik sipaarfiusinnaanerpaamik sukkanerpaamillu inissisimajuarnissaa kikkunniik tamaniik ujartorneqaleqqavoq.

Issittumi sikuusarnerata annikilliarturnera ilutingalugu nunat tamalaat akornganni umiarsualiverujussuarmik peqarsinnaaneq isumaavoq soqutiginaateqarlunnartoq, oqaluttuarpugummi nunatsinni inuussutissarsiutinik nutaanik pilersitsisariaqarlunnarluta, isumanulli nutaanut aaliangerniarnitsinni pilaartarnersuatta ataasiaannarata immitsinnut aatittarsimavaatigut, allaat pilersaarutit aningaasarpassuarnik siunissamut iluaqutaasinnaangaluit ipitiinnartoortalertarsimallugit.

Una takorluungaq angeqaaq, ila angeqaaq sorpassuarnut nunatsinni piusunut naleqqiullugu, nunarsuarmioqataanittali aqqani angisuumik eqqarsartanngikkutta nunarsuup sinneranut malinnaalerallarunnangivippugut. Tassanimi ilaatigut assersuutissaalluarpoq, Maniitsup eqqaani aluminiumik aatsitsiviliornissamik pilersaaruterujussuunikuusimasoq, ukiorpanni naammatrorsuarmik aningaasaqarnitsinnut ilapittuutaapilulluarsimasinnaangaluortoq kinguarsartuarluguaat annaasimasarput.

Maanna sikuusarnerata annikillingaluttuinnartutut issittumi oqallittoqaleruttornerani pingaartuuvoq siulliuniartuarnissarput, tassami imaassanngilaq qaatulissallutaat tassalimi kinguarsangaaratta isiginnaartuinnangoreersimalluta nunat sanilitta suna tamaat siuttuuffigilereersimammassuk.

Talittarferujussuaqarnissaq tassaannaasariaqanngilaq Royal Arctic Line, Sikuki imaluunniit KNI A/S, nunarsuarmili umiarsuaatileqatigiiffipiluunersuit suleqatigisariaqarput, assersuut qallunaat suliffeqarfiutipiluunersuat nunarsuarmi containerersorluni suliffeqarfiit annersaat A.P Møller – Mærsk A/S 80.000-it tungaanut sulisoqartuusooq suleqatigilluarniarneqalersinnaammat nunarsuup sinneranut assartuineranut sullualuk aqqusaarlugu.

Soqutiginaatiliuvoq sumi inissisimatinneqarsinnaanera eqqartussallugu, nunarpummi angeqimmat unammillingassatigullu imaannangittunik peqarluni silatusaarluni toqqaanissaq pisariaqarpoq.

Nunat tamalaat akornganni nunarput salliutinniartuartariaqarparput, inuussutsissarsiornikkut nunatsinni innuttaasut sutigut tamatigut qitiutittariaqarparpagut nunarput pitsaanerulerseqqikkumallugu.

Mittarfiit pingasut pilersaarutaapput, taakkulu aallulluarneqaqaat siunissamut ineriartortitseqqinnissamut aqcutissatut. Uanili talittarferujussuarmik peqalersitsineq sutigut tamatigut inuiaqatigiinnut iluanaarutaanerussasoq takorloorneqarsinnaangaluarpoq. Maanna suliaq ingerlanneqarpoq Inuussutissalerinermut oqartussaaffiup naalagaaffimmit nunatsinnut nuutsikkiartuaarnissaanut, uanilu periarfissarujussuaq ammarsinnaalluaripput takuneqarsinnaareerpoq. Nioqcutissanimmi pilersorneqarnerput Aalborgimiik aallaaveqartuarsimavoq, taannalu nunat tamalaat akornganni talittarfiunngimmat avammut niuerniarnitsinni kittatullusooq inissisimasimalluni, nunallu tamalaat akornganni talittarfiuunersuartaarnikkut toqqaannartumik nunarsuup sinneraniik aqqusaartortut atorluarlugit nioqcutissanik pilersorneqarneq eqaannerusooq pilersinneqarsinnaavoq.

Nunatut ineriartorniarneput inatsisitigut aporfissalersornissaanut pikkorittarsimaqaagut ukiorpanni, ilami arsartartuusugutta immaqa tamatta arsamik tigummisooq ataatsikkut naalleriassangaluarparput. Inatsisit oqilisangassaapput nunatsinni nunami inukittunnguami oqinnerusumik aaliageeriuseqarnikkut.

Talittarferujussuaqalernissaq piviusorsiortuusorinassanngilaq avannarpasippallaamut inissinneqarsinnaanera, sapinngisamimmi qeqqarpassikannersumi kujasikannersumilu inissisimanissaa isumassarsiatsialaanerpaassaaq. Itsineqqortuunullu nalimmassaanissaq containerersuutipiluunersuarnut inissiinissamissaaq eqqumaffissaassalluni.

Talittarfiffik tassaannaassaangilaq talittarfik, aammattaarli containerersornikkut nunanut allanut unammillerluarsinnaasumik naatsorsuutaasinnaasumillu inissisimasariaqarpoq. Maanna nunatsinni talittarfiit imaqqortunersaatut inissisimasuusoq Nuup talittarfia containerinik 20 fod-inik 3.300-unik (TEU) imaqarsinnaasutut nalunaarsungaavoq, uanilu assersuuteqalaaraanni MV Emma Mærsk umiarsuapiluunersuaq containerersuit 11.000 TEU-tut nalunaarsoqqalluni, aaliuna sulii marloriaammik annernik peqartoq. Taamaammatt angisuumik eqqarsarnissaaq piffissaavoq, naalagaaffeqatigut kingumut mittarfiliornertuulli suleqatigissangaluarutsigilluunniit inuiaqatigiittut annaasassaqarfiusinnaanngilaq, siunissamulli aningaasaliinerussalluni. Umiarsualiverujussuassaaq sullualukkut aqqusaartulerumaartussanut qaqugukkulluunniit naatsorsuutissaasariaqarpoq, taamaattumik minnerpaamik 100.000 TEU-miinnissaa siunertaasariaqarluni.

Suliffissaqartitsiniarnikkut ilinniartitaanikkullu kingunissaattaq takorluungassaapput, soorlu Århusimi talittarfik eqqarsaatigeriaraanni taanna 540.000 TEU sinnilaarlugu inissisimanermini sulisoqarnikkut minnerpaamik suliffinnik 10.000-inik toqqaannartumik toqqaannanngitsumillu pilersitsiviusarpoq. Talittarfimmimi sulisoqarnerinnaq eqqarsaatigineqarsinnaanngilaq logistik tamaat ataatsimoortillugu eqqarsaatigisassaammatt uani, talittarfiup ingerlanneqarneranut tunuani suliffeqarfippassuittaag sunnerneqartussaammata soorlu Blue Water-itut ittut. Taakkuuppullu siunissami nunatsinni suliffeqarfiit akileraarutaasigut sulisorpassuillu akileraarutaasigut kaaviiartitsivissagut.

Assaat nunatsinni amingaataasut sulisinnaasut taakkartorneqartuarpoq, talittarfissuartaarnikkullu suli ikinnerulernaviangitsut takorloorneqarsinnaavoq, tamannalu pillugu avataaniittaaq sulisussaqaarnikkut pissarsariaqarnissaq pisariaqassalluni.

Piffissarli maanna atortigu angisuunik eqqarsarluta, nunatta siunissamut aningaasaliiffigilluarsinnaasaanik peqqissimissutissaanngisaannartussamik.

Imannaanngitsorli "taamaattoqarsinnaangilaq"-mik akisuaannartassasugut, "inatsisit ima oqarmata"-millu aporfissaliiniartualluta nunarput siuararunnangilaq, namminiilivinnissamik oqariartuuteqartaqaasi, angisuulli ila ersigisuarniarussigit akissaqarsinnaanersi qaqugu takutissagassiuk nunap aningaasaqarnikkut imminut kivinnissaanut. Periarfissanik tikkuussissanata aporfissanik tikkuussiuartalersimanerput maanna illuaallanniartigu, allaanermi ajorami sullissisuuniartut nunatsinni periarfissanuunngitsoq aporfissarsiuussinermulli pikkorissarujussuarneqartarsimasut.

Innuttaasut qitiutillugit siunissamut eqqarsarniarta sullualuup aqqusaartorneqarnerulernissaa eqqanaarinneqataaffingalugu.

Taamatut Atassummiik oqaaseqarluta siunnersuut tapersingaarlugu toqqaannartumik akueraarput.